

УДК 658.14/17

Поклонська Л.С., аспірант

Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця

Доуртмес П. О., аспірант

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті проведено аналіз діяльності промислових та машинобудівних підприємств, а саме: виробництва та реалізації продукції виробничо-технічного призначення, фінансових результатів діяльності промисловості та підприємств машинобудування, рівня рентабельності операційної діяльності та інноваційна активність на промислових підприємствах. Виділено та систематизовано основні перспективи розвитку машинобудування в Україні.

Ключові слова: машинобудування, промисловість, фінансові результати діяльності, інноваційна активність, продукція виробничо-технічного призначення.

Poklonska L., Dourtmes P.

KEY PERFORMANCE ANALYSIS OF MECHANICAL ENGINEERING INDUSTRY ENTERPRISES

The activities of industrial and mechanical engineering enterprises have been analyzed in the article, namely: those manufacturing and selling industrial engineering products, the financial performance of the mechanical engineering industry and enterprises, the break-even level of operating activities and innovative activity in the industrial enterprises. The key prospects of the development of mechanical engineering in Ukraine have been pointed out and systemized.

Keywords: mechanical engineering, industry, financial performance, innovative activity, industrial engineering products.

Поклонская Л.С., Доуртмес Ф. А.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТОВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЯТТЯ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

В статье проанализировано деятельность промышленных и машиностроительных предприятий, а именно: производство и реализация продукции производственно-технического назначения, финансовые результаты деятельности промышленности и предприятий машиностроения, уровень рентабельности операционной деятельности и внедрение инноваций на промышленных предприятиях. Выделены и систематизированы основные перспективы развития машиностроения в Украине.

Ключевые слова: машиностроение, промышленность, финансовые результаты деятельности, инновационная активность, продукция производственно-технического назначения.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливим науковими та практичними завданнями. Машинобудівна промисловість займає важливе місце в економіці будь-якої країни, саме тому, що виробляє засоби праці сфері матеріального виробництва, сфері послуг та має вирішальне значення у створенні та оновленні її матеріально-технічної бази. Незважаючи на особливе значення машинобудівної промисловості для економіки країни, існує чимало проблем у цій сфері, які потрібно вирішувати. Однією з найважливіших серед таких проблем виступає проблема виробництва та реалізації продукції виробничо-технічного призначення машинобудівних підприємств.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження діяльності промислових та машинобудівних підприємств займалися такі

вітчизняні науковці, як: А. Е. Воронкова, Н. В. Тарасова, О. П. Романко, В. В. Стадник, А. Г. Черномазюк, О. Ф. Дембовецький, Т. М. Дудченко, О. М. Чупир, Ю.М. Барташевська, Г. В. Савицька, О.В Любохинець [1-4, 6, 10, 11]. Проте подальшого дослідження потребує аналіз результатів діяльності промислових та машинобудівних підприємств в сучасних економічних умовах, оскільки стан промислової та машинобудівної галузі потребує виявлення проблем та окреслення перспективи її розвитку за результатами аналізу.

Цілі статті. Метою статті є аналіз стану та виявлення основних перспектив розвитку промислових та машинобудівних підприємств в умовах сучасної економічної ситуації.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Після розпаду Радянського Союзу машинобудівний комплекс України зазнав тривалої кризи, а також пройшов через усі ринкові експерименти, що проводилися у промисловості. Ця криза була спричинена реформуванням відносин власності та втратою економічних зв'язків, які існували між країнами СРСР і тільки згодом машинобудівна галузь вийшла на шлях адаптації до умов ринкової кон'юнктури й освоєння нових промислових ринків. Розрив єдиного машинобудівного комплексу підприємств призвів до відмови від комплектуючих та силових агрегатів пострадянськими країнами, які виготовлялись підприємствами України, саме тому машинобудівним підприємствам потрібно було переглянути асортимент та обсяги виробництва продукції виробничо-технічного призначення.

Суттєвий розвиток був характерним для підприємств машинобудівної галузі, які виробляли продукцію конкурентоспроможну на зовнішніх ринках, особливо підприємства, що здійснюють первинну обробку металу, тобто створюють продукцію із незначною доданою вартістю.

У 90-х початку 2000 р. почався поступовий розвиток машинобудування в Україні та попри складнощі трансформаційного періоду, машинобудівний комплекс із часом став поступово відновлювати свою діяльність. Обсяги виробництва та реалізації продукції у період з 2001 р. по 2008 рр. збільшилися в 5,7 рази за середньорічного зростання на 12,3% [1].

Машинобудівна галузь в розвинених країнах світу представляє комплекс, який виготовляє продукцію для інших галузей. В економічно розвинених країнах машинобудування займає 30-50% загального обсягу випуску промислової продукції, завдяки чому можливе технічне переоснащення підприємств кожні 8–10 років. Частка машинобудівної продукції у ВВП країн Євросоюзу складає 36–45%, в США – 10%, в Росії – 18%. В Україні частка машинобудівної галузі в промисловості перевищує 15%, а у ВВП складає близько 12% [2].

Провідні країни світу, активно використовують економічні можливості та формують постіндустріальне суспільство, а промисловість в Україні, що відповідає третьому та четвертому технологічному укладам базується переважно на традиційних технологіях, які почали використовувати на ранніх стадіях індустріалізації. Неефективною залишається галузева структура промислового виробництва. Більш як 2/3 загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси [3].

Найбільш інформативним показником щодо обсягів виробництва є індекс промислового виробництва, який характеризує динаміку промислового виробництва та розраховується як співвідношення величини поточного значення до обсягу виробництва у базовому році. Розрахунок індексу базується на даних про динаміку виробництва за постійним набором товарів-представників та структуру валової доданої

вартості за базисний рік [4]. Динаміку індексів промислової продукції в Україні за 2000-2015 рр. представлено на рис. 1. (відсотків до попереднього року).

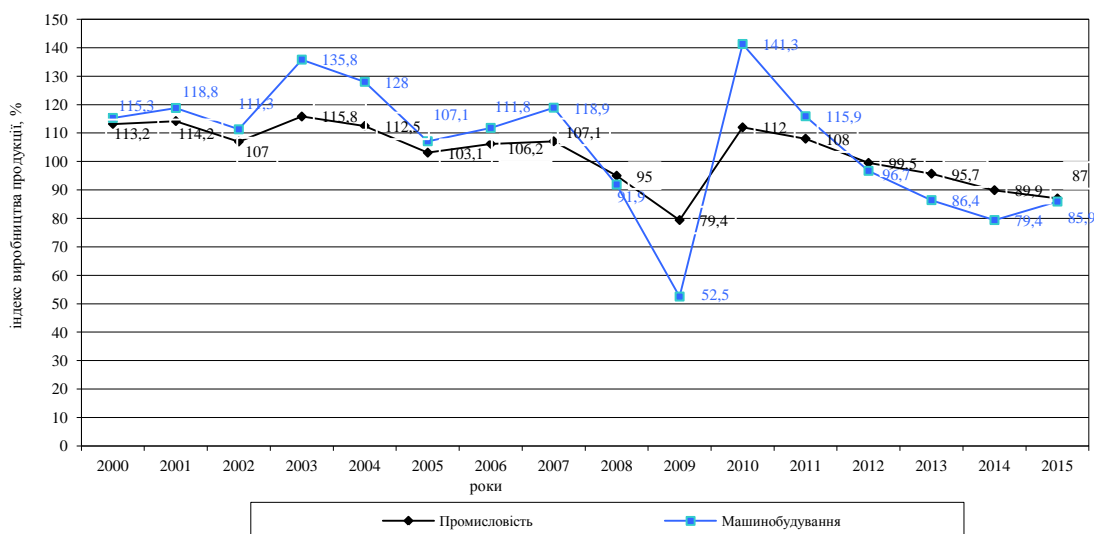

Рис. 1. Індекси виробництва промислової продукції за 2000-2015 рр.

У відповідності з даними, представленими на рис. 1, можна зробити висновок, що високі показники зростання динаміки обсягу виробництва машинобудівних підприємств України у 2000-2007 рр., ймовірно, було досягнуто не завдяки значним якісним змінам у складі їх структурного потенціалу. При сприятливій економічній кон'юнктури 2000-2007 рр., зумовленій загальним економічним зростанням і, як наслідок, підвищеним попитом на засоби виробництва, машинобудування України розвивалась високими темпами, навіть кращими, ніж промисловість в цілому. У 2009 р. показники машинобудування в Україні та промисловості значно погіршились. У порівнянні з попереднім 2008 р. індекс виробництва машинобудівної продукції склав 54,9%, з чого можна зробити висновок, що обсяг виробництва продукції у машинобудуванні зменшився майже вдвічі, у промисловості в цілому індекс погіршився на 15,4% (з 95% до 79,4%). При цьому високі темпи зростання машинобудування практично не вплинули на показники ефективності галузі. Основними причинами погіршення обсягів виробництва можна вважати зниження попиту на промислову та машинобудівну продукцію на внутрішньому ринку, що пов'язано зі скороченням купівельної спроможності споживачів в Україні, відсутністю обігових коштів для розвитку виробництва та зниженням активності світової інвестиційної діяльності [1].

Найкращі показники індексу машинобудівної та промислової продукції були 2010 р. Проте, варто зауважити, що збільшується не кількість в одиницях, а вартісна оцінка, і в цій тенденції відіграє значну роль інфляційні процеси. У порівнянні з попереднім роком індекс машинобудівної продукції збільшився майже у 3 рази, а індекс промислової продукції в цілому покращився з 79,4% до 112%. Це може бути пов'язано з тим, що інші галузі промисловості почали розвиватися та оскільки продукція виробничо-технічного призначення купується іншими підприємствами для подальшого використання у виробництві, саме тому підвищився попит на цю продукцію.

У машинобудуванні у I півріччі 2015 р. спад виробництва продукції проти відповідного півріччя 2014 р. становив 23,9%, у II півріччі 2015 р. – 4,5%. За 2015 р. виробництво продукції скоротилося на 14,6%, у т.ч. виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції – на 29,3%, електричного устаткування – на 10,6%, машин і устаткування загального призначення – на 11,8%, машин і устаткування для

добувної промисловості та будівництва – на 33,7%, для металургії – на 28,4%, інших машин і устаткування загального призначення – на 10,1%, залізничних локомотивів і рухомого складу – на 59,0%. Водночас одержано приріст продукції у виробництві машин і устаткування для сільського та лісового господарства (4,0%), автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (18,5%) [5,6].

У період з 2011 р. по 2015 р. спостерігається поступове погіршення індексу машинобудівної та промислової продукції. Об'єктивними причинами спаду показників індексу машинобудівної та промислової продукції є зниження економічної та інвестиційної активності на внутрішньому ринку, є зменшення виробництва продукції на експорт та зношеність основних виробничих засобів базових підприємств галузі, що негативно впливає на конкурентоспроможність, якість та собівартість машинобудівної та промислової продукції.

За результатами аналізу обсягу промислового виробництва в Україні за період 2014-2015 рр. спостерігається тенденція до спаду, яка у першій половині 2015 р. поступово змінюється на стагнацію, а у другій половині 2015 р. промислове виробництво в Україні поступово почало зростати [7].

Порівнюючи темпи зростання обсягу промислового виробництва за 2005-2015 рр. в Україні та інших країнах, слід відзначити його відставання [8,9].

Індекс промислового виробництва в Україні і в країнах Східної Європи – Чехія, Угорщина, Польща, Словаччина, Україна, представлено на рис. 2 а. [8,9]. Індекс промислового виробництва в деяких країнах СНД і в скандинавських країнах – Білорусь, Казахстан, Норвегія, Росія, Фінляндія, Швеція, Україна, представлено на рис. 2 б [8,9]. Індекс промислового виробництва в Україні і в деяких високорозвинених країнах – США, Японія, Німеччина, Великобританія, Франція, Італія, Україна, представлено на рис. 2 в [8,9].

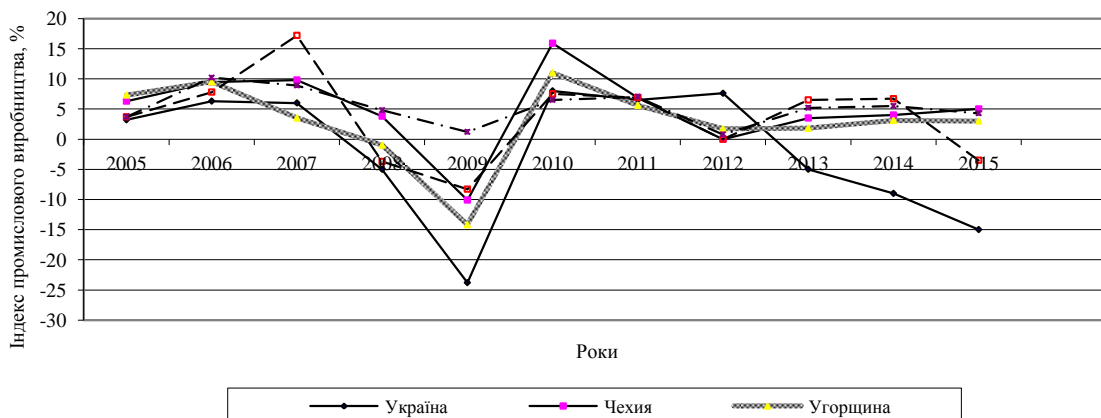

Рис. 2 а Індекс промислового виробництва в Україні і в країнах Східної Європи

За результатами аналізу даних рис. 2.а, рис. 2 б, рис. 2 в щодо індексу промислового виробництва в Україні та інших країнах за 2005-2015 рр., доцільно зробити висновок, що значення цього показника є нестабільним. Значне падіння обсягу виробництва в 2008-2009 рр., яке спостерігалось у всіх аналізованих країнах, є наслідком світової економічної кризи.

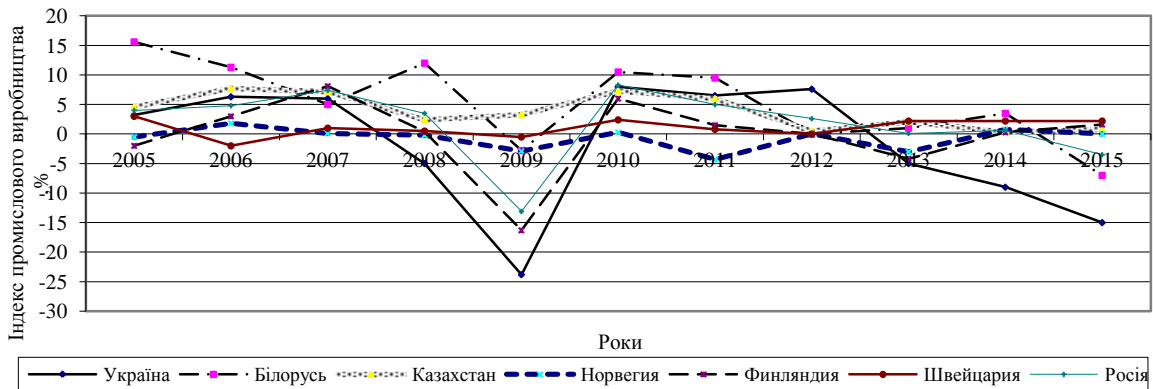

Рис. 2 б Індекс промислового виробництва в деяких країнах СНД і в скандинавських країнах

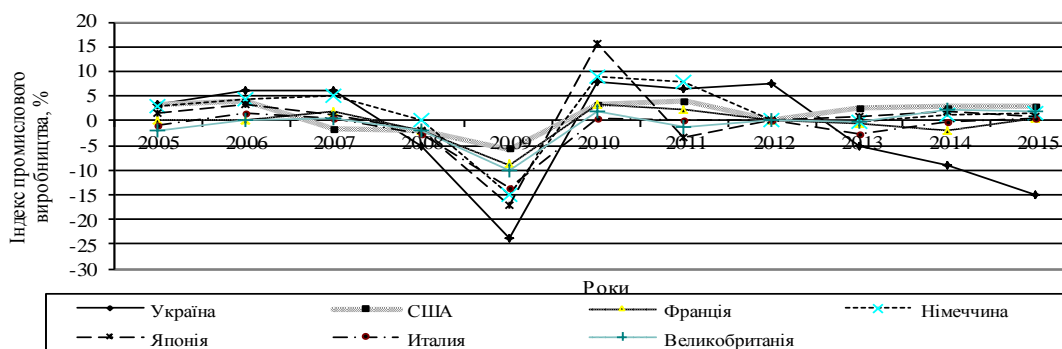

Рис. 2 в Індекс промислового виробництва в Україні і в деяких високорозвинених країнах

Аналіз виробництва промислової та машинобудівної продукції показав її значну негативну динаміку в Україні, проте для рекламних стратегій важливим є не тільки аналіз виробництва продукції, а й її реалізації, тому подальше узагальнення обсягів реалізації продукції дає можливість опосередковано визначитись з активністю рекламної діяльності підприємств.

Аналіз показників виробництва і реалізації продукції має важливе значення. Реалізація продукції є сполучною ланкою між машинобудівним підприємством та споживачем. В умовах ринкової економіки цей показник набуває першочергового значення. Обсяг реалізації продукції визначається або по відвантаженню продукції покупцям, або по оплаті. У табл. 1 представлено обсяг реалізованої промислової та машинобудівної продукції в Україні у 2005-2015 рр. [4].

За результатами аналізу обсягу реалізованої промислової та машинобудівної продукції (табл. 1), доцільно зробити висновок, що у період 2005-2015 рр. динаміка обсягу реалізованої промислової продукції в цілому є позитивною і з кожним роком значення показників збільшуються.

Найкращим роком для машинобудування у цей період був 2015 р. Обсяг реалізованої машинобудівної продукції має незначні покращення значень показників, що свідчить про те, що попит на машинобудівну продукцію цих підприємств з кожним роком зростає.

Таблиця 1

Обсяг реалізованої промислової та машинобудівної продукції в Україні
у 2005-2015 рр.

Рік	Промисловість	Машинобудування, у тому числі:	виробництво комп'ютерів, електрон. та оптичної продукції	виробництво електричного устаткування	виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	виробництво автотранспортних засобів, причепів	
2005	млн. грн	468562,6	59668,1	-	13530,5	20762,3	25375,3
	у % до підсумку	100	12,7	-	2,9	4,4	5,4
2006	млн. грн	551729,0	68730,6	-	15510,3	22423,2	30797,1
	у % до підсумку	100	12,5	-	2,8	4,1	5,6
2007	млн. грн	717076,7	98339,9	-	21216,5	30100,4	47023,0
	у % до підсумку	100	13,7	-	3,0	4,2	6,5
2008	млн. грн	917035,5	121780,4	-	25580,5	37271,5	58928,4
	у % до підсумку	100	13,3	-	2,8	4,1	6,4
2009	млн. грн	806550,6	85833,0	-	24504,7	34245,7	27082,6
	у % до підсумку	100	10,6	-	3,0	4,2	3,4
2010	млн. грн	1043110,8	97056,9	6691,45	15755,2	30608,7	44001,6
	у % до підсумку	100	9,3	0,7	1,5	2,9	4,2
2011	млн. грн	1305308,0	130847,9	11529,0	16715,6	37622,8	64980,5
	у % до підсумку	100	10,1	0,9	1,3	2,9	5,0
2012	млн. грн	1367925,5	140539,3	7876,8	22141,3	37567,8	72953,4
	у % до підсумку	100	10,3	0,6	1,6	2,8	5,3
2013	млн. грн	1322408,4	113926,6	7508,7	21832,4	34782,4	49803,1
	у % до підсумку	100	8,6	0,6	1,6	2,6	3,8
2014	млн. грн	1428839,1	101924,7	8133,4	21005,7	33524,8	39260,8
	у % до підсумку	100	7,2	0,6	1,5	2,3	2,8
2015	млн. грн	1500518,4	103599,7	7051,1	21401,5	37405,7	13150,7
	у % до підсумку	100	6,9	0,5	1,4	2,5	0,9

Для промислових підприємств взаємозалежними показниками є обсяг виробництва й обсяг реалізації продукції. В умовах обмежених виробничих можливостей і необмеженого попиту важливим стає обсяг виробництва продукції. В міру насичення промислового ринку і посилення конкуренції не виробництво визначає обсяг продажів, а навпаки, можливий обсяг продажів є основою розробки виробничої програми. Підприємство має виробляти тільки ту продукцію і в такому обсязі, яку воно може реально реалізувати [10].

Темпи зростання обсягу виробництва і реалізації продукції, поліпшення її якості безпосередньо впливають на обсяг витрат, на прибуток і рентабельність підприємства. Джерелами інформації для аналізу виробництва і реалізації продукції є: планові дані: план підприємства, план відвантаження і реалізації продукції, оперативні плани-графіки; дані статистичної звітності; дані первинного й аналітичного бухгалтерського обліку: акти або відомості приймання продукції, накладні на здавання готової продукції на склад, приймально-здавальні накладні, рахунки-фактура, товарно-транспортні накладні.

Однією з можливих причин нестабільної динаміки об'єму реалізації машинобудівної та промислової продукції є недостатня увага керівників машинобудівних підприємств до питань, пов'язаних із структурою фінансування закупівельної діяльності, що впливає на здатність підприємств оперативно реагувати на потреби ринку і, відповідно, функціонувати в прибутковому режимі [3]. Підтвердити це припущення можна за допомогою аналізу фінансових результатів діяльності підприємств машинобудування за 2005-2015 рр. (табл. 2) [4].

Таблиця 2

Фінансові результати діяльності промисловості загалом та підприємств машинобудування за 2005-2015 рр.

Рік	Фін. результат (сальдо)	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток		
		у % до заг.ї кількості підприємств	фінансовий результат	у % до заг.кількості підприємств	фінансовий результат	
2005	Промисловість	28264,3	63,5	37152,6	36,5	8888,3
	Машинобудування	2238,5	66,7	3581,8	33,3	1343,3
2006	Промисловість	34699,6	65,3	45903,0	34,7	11203,4
	Машинобудування	1916,9	66,7	3895,1	33,3	1978,2
2007	Промисловість	43700,9	66,6	56956,9	33,4	13256
	Машинобудування	5127,5	69,2	7137,4	30,8	2009,9
2008	Промисловість	20243,2	61,1	70812,5	38,9	50569,3
	Машинобудування	704,6	63,9	7412,0	36,1	6707,4
2009	Промисловість	-3948,1	54,1	39611,7	45,9	43559,8
	Машинобудування	2547,3	56,9	7893,1	43,1	5345,8
2010	Промисловість	26530,5	58,2	61629,1	41,8	35098,6
	Машинобудування	5531,0	63,6	8596,6	36,4	3065,6
2011	Промисловість	63260,9	62,1	111105,1	37,9	47844,2
	Машинобудування	14396,4	67,2	17976,8	32,8	3580,4
2012	Промисловість	18712,8	56,3	63415,0	43,7	44702,2
	Машинобудування	9249,6	61,9	11133,2	38,1	1883,6
2013	Промисловість	11312,8	56,9	58768,0	43,1	47455,2
	Машинобудування	4250,5	63,2	6556,8	36,8	2306,3
2014	Промисловість	-79724,0	54,0	60623,3	46,0	140347,3
	Машинобудування	-10340,4	60,6	7465,3	39,4	17805,7
2015	Промисловість	-84887,5	60,6	83072,0	39,4	167959,5
	Машинобудування	-7441,7	66,1	11540,1	33,9	18981,8

За результатами дослідження фінансових результатів діяльності промисловості загалом та підприємств машинобудування за зокрема (табл. 2) доцільно зробити висновок, що найбільш успішною діяльністю промисловості та машинобудівних підприємств України була у 2011 р., коли загальний фінансовий результат склав 63260,9 млрд. грн. та 14396,4 млрд. грн. відповідно. У машинобудівних підприємств за 2011 р. фінансові результати були кращими, ніж у промисловості загалом, оскільки кількість збиткових підприємств досягла лише 32,8%. У попередній період з 2005-2010 р. найкращий результат був досягнутий у 2007 р. у промисловості 4700,9 млрд. грн та у машинобудуванні – 5127,5 млрд. грн. Основною причиною збільшення кількості збиткових промислових та машинобудівних підприємств в Україні стало різке зниження обсягів реалізації їх продукції [11].

Рентабельність є вагомим показником як використання фінансових ресурсів, так й оцінювання ефективності діяльності промислових та машинобудівних підприємств [12]. Доцільно проаналізувати рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності великих та середніх промислових та машинобудівних підприємств України (рис. 3) [4].

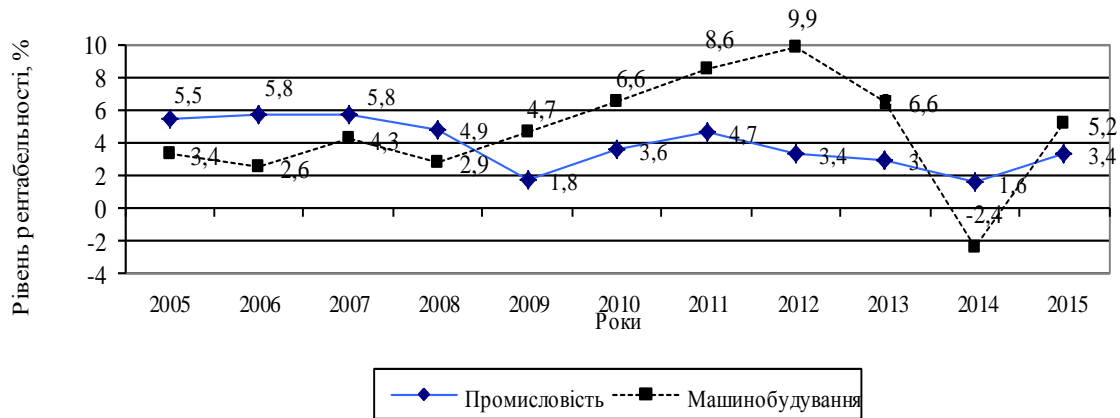

Рис. 3. Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності великих та середніх промислових та машинобудівних підприємств України, %

За рівнем рентабельності (збитковості) операційної діяльності великих та середніх промислових та машинобудівних підприємств України (рис. 3), можна сказати, що в 2005-2007 рр. цей показник був стабільним, з 2008 р. його значення різко знижується, в цілому ж динаміка промислових підприємств за цей період була негативною. Щодо машинобудування, у період 2009 – 2012 рр. показник рентабельності стабільно зростав, а потім стрімко падав, це може бути пов'язано з нестабільною фінансово-економічною ситуацією та воєнними подіями на сході України, саме тому що значна кількість машинобудівних підприємств, знаходяться саме на сході [13].

Проведений аналіз показників діяльності промислових та машинобудівних підприємств дає змогу стверджувати, про їх недостатню інноваційну активність. Саме тому доцільним є здійснення аналізу інноваційної діяльності та визначити її стану. Інноваційну активність промислових підприємств України в 2005-2014 рр. представлено на рис. 4. [14].

Дослідження інноваційної активності промислових підприємств України (рис. 4) дає змогу зробити висновок, що у 2006 р. (11,2%) порівняно з 2005 р. (11,9%) відбувся спад інноваційної активності, що змінюється підвищенням на 14,2% у 2007 р.. Після цього відбувається поступове зниження інноваційної активності до 2009 р. (12,8%). У період з 2010-2012 рр. питома вага промислових підприємств, що займалися інноваціями поступово збільшується з 13,8% до 17,4 %, що є найвищим показником з аналізованого періоду. Далі активність промислових підприємств поступово знижувалась у 2013 р. становила 16,8%. У 2014р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 16,1%, або 1609 підприємств обстежених промислових підприємств.

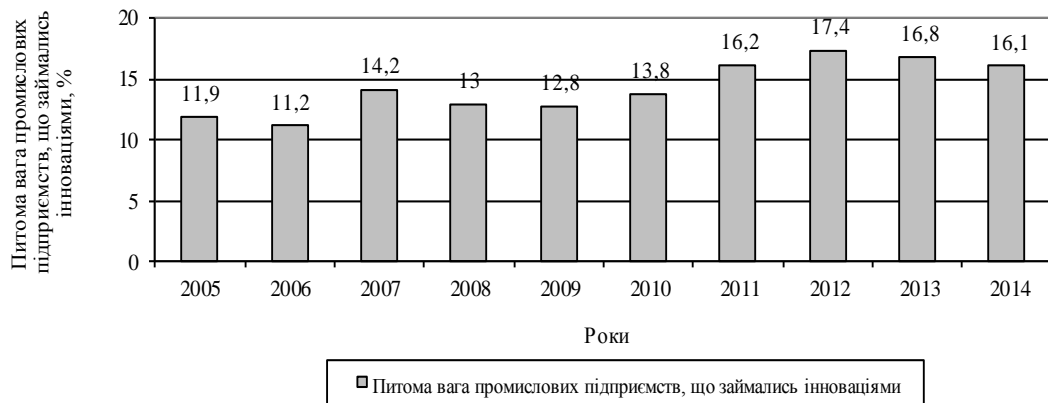

Рис. 4. Інноваційна активність промислових підприємств України в 2005-2014 рр.

Промислові підприємства України у 2014 р. для здійснення інновацій витратили 7,7 млрд. грн., з яких на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення спрямовувалось – 66,5%, на здійснення науково-дослідних розробок (далі – НДР) власними силами – 15,9%, на придбання результатів НДР у інших підприємств (організацій) – 6,9%, на придбання інших зовнішніх знань (нових технологій) – 0,6%, на навчання та підготовку персоналу для розробки та запровадження нових або значно вдосконалених продуктів та процесів, діяльність щодо ринкового запровадження інновацій та інші роботи, пов'язані зі створенням та впровадженням інновацій (інші витрати) – 10,1% [14].

У 2015 р. Україна за Глобальним інноваційним індексом [15] серед 141 країни зайняла 64 місце з індексом 36,45. У 2014 р. – 63 місце з 144 країн, у 2013 р. – 71 місце з 144 країн, у 2012 р. – 73 місце з 144 країн, у 2011 р. – 82 місце з 142 країн, у 2010 р. – 89 місце з 139 країн, у 2009 р. – 82 місце з 133 країн, у 2008 р. – 72 місце з 134 країн. Глобальний інноваційний індекс являє собою оцінку інноваційної діяльності 141 країни на основі 79 показників. Дослідження Глобального інноваційного індексу проводиться з 2007 р. та на даний момент розкриває найбільш повний комплекс показників інноваційного розвитку в різних країнах світу [16].

Проведене дослідження основних показників діяльності машинобудівної галузі, динаміки її росту та чинників зменшення обсягів виробництва, дають змогу виділити та систематизувати основні перспективи розвитку машинобудування в Україні [1, 2, 3, 17, 18]:

- приведення структури ресурсного потенціалу машинобудівних підприємств до відповідності з сучасними вимогами;
- покращення матеріально-технічного та інформаційного забезпечення;
- підвищення інноваційної активності промисловості взагалі та машинобудівних підприємств;
- підвищення інвестиційної привабливості;
- покращення рівня механізації й автоматизації всіх стадій виробничого процесу;
- впровадження інноваційної машинобудівної продукції;
- покращення рівня якості та конкурентоспроможності продукції;
- повна реконструкція та автоматизація деяких машинобудівних підприємств;
- пошук нових інвестицій для пріоритетних галузей машинобудівного комплексу.

Проведене дослідження свідчить про те, що існують позитивні тенденції активізації інноваційної діяльності промислових підприємств та її реструктуризацію щодо предметної області.

Висновки. За результатами проведеного дослідження доцільно зробити висновок, щодо діяльності промислових та машинобудівних підприємств, динаміка індексу виробництва продукції виробничо-технічного призначення за 2000-2015 рр є негативною. Основними причинами погіршення обсягів виробництва можна вважати зниження попиту на промислову та машинобудівну продукцію на внутрішньому ринку, пов'язане зі скороченням купівельної спроможності споживачів в Україні, відсутність обігових коштів для розвитку виробництва та зниження світової інвестиційної діяльності. Варто зазначити, що промислові підприємства, що впроваджують інновації мають більш високі показники об'єму виробництва і реалізації продукції.

Подальший розвиток машинобудування України потребує впровадження інноваційних технологій, технічного переоснащення підприємств, фінансових інвестицій з боку держави та спонсорів, тим самим підвищиться конкурентоспроможність промислової та машинобудівної продукції на ринках збуту.

Список використаних джерел:

1. Чупир О. М. Тенденції розвитку машинобудівного комплексу України: сучасний стан і перспективи / О. М. Чупир // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 43. – С. 31-38.
2. Барташевська Ю.М. Розвиток машинобудування України: стан, проблеми, перспективи [Текст] / Ю.М. Барташевська // Європейський вектор економічного розвитку. – 2010. – №1. – С. 19-25.
3. Черномазюк А. Г. Стан і перспективи наукових досліджень, виконаних у НАН України в галузі сенсорних систем та технологій / А. Г. Черномазюк, В. В. Стадник, О. Ф. Дембовецький, Т. М. Дудченко // Проблеми науки. – 2008. – № 8. – С. 2-8.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.org.ua>.
5. Про соціально-економічне становище України у 2015 році. – К. : Державна служба статистики України, 2016 – 72 с.
6. Кулицький С. П. Про перспективи розвитку української економіки у 2016 р. / С. П. Кулицький // Резонанс. – 2016. – № 3. – С. 3-17.
7. Промисловість у лютому 2016 року / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1b4b0b23-fb5a-471c-81f9-50698021e0fa&title=PromislovistUListopadi2015-Roku>
8. Основные макроэкономические показатели стран мира [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ereport.ru/stat.php?razdel=country&count=belarus&table=ipeca>
9. CIA World Factbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cia.gov>
10. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства – 3 вид., випр. і доп. / Г.В. Савицька – К. : Знання, 2007. – 668 с.
11. Любохинець О.В. Тенденції розвитку машинобудівного комплексу України / О.В. Любохинець // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: зб. наук. праць – Івано-Франківськ, 2013. – Вип. 9(2). – С. 131-137.
12. Мандзіновська Х. О. Комплексний підхід до аналізу та оцінки фінансово-економічної діяльності підприємств машинобудування / Х. О. Мандзіновська. // Бізнес Інформ. – 2015. – № 2. – С. 156-161
13. Іванова Т. В. Аналіз передумов проведення реструктуризації машинобудівних підприємств [Електронний ресурс] / Т. В. Іванова // Ефективна економіка. – 2012. – № 9. – Режим доступу до статті : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1384>.
14. Наукова та інноваційна діяльність в Україні [Електронний ресурс]: за даними Державної служби статистики України – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm
15. The Global Innovation Index 2015. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.globalinnovationindex.org
16. Глобальный инновационный индекс 2015 г. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://www.wipo.int/pressroom/ru/articles/2015/article_0010.html
17. Промислова власність у цифрах: Показники діяльності Державної служби інтелектуальної власності України та Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» за 2015 р. – К., 2016. – 48 с.
18. Дем'янчук Г.В. Об'єкти промислової власності в процесі комерціалізації інновацій / Г.В. Дем'янчук // Наука та інновації. – 2014. – Т. 10. – № 5. – С. 51–57.
19. Троц І.В. Сучасний стан діяльності та перспективи розвитку підприємств машинобудування України / І.В. Троц. // Економічні науки. Серія “Економіка та менеджмент”: зб. наук. праць Луцький національний технічний університет.– Ч. 2. – Луцьк, 2012. – Вип. 9 (34). – С. 523-529.
20. Черномазюк А.Г. Сучасні тенденції розвитку вітчизняного машинобудування та його ресурсні детермінанти / А.Г. Черномазюк, В.В. Стадник // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – №2 (6). – С.91-99.